

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

A lap szellemi részét illető minden küldemény a szerkesztőség címe alatt küldendő.

Megjelen hetenként egyszer szombaton, másfél iven.

FIÓFIZETÉSI ÁR: egész évre 6 frt (12 korona), félévre 3 frt (6 korona). HIRDETÉSEK DIJA: *Benn a lapban* egész oldal 8 frt, féloldal 4 frt, negyedoldal 2 frt; *a borítékon* egész oldal 4 frt, $\frac{1}{2}$ oldal 2 frt, $\frac{1}{4}$ oldal 1 frt. Többszörös hirdetésnél árengedmény adatik. Bélyeg-díj minden hirdetésnél külön 30 kr. Egyes szám ára 15 kr.

A kiadóhivatal

kezelője RÓZSA SÁNDOR főiskolai háznagy, kiknek nevére intézendő a lap minden anyagi dolgára s a hirdetésekre vonatkozó küldemény.

A római katolikus egyház isteni kinyilatkoztatáson alapul-e?

Magyarország jelenlegi kultuszminisztere magában az ország házában jelentette ki, hogy: „a római kath. egyház isteni kinyilatkoztatáson alapul.”

Mielőtt ezen kijelentéssel szembeállítanám azon elvi fontosságú nagy igazságokat, a melyeket ugyancsak ő jelentett ki a főrendiház legközelebb tartott gyűlésén: szabad legyen előbb állatában is mérlegeinem ezen kijelentés valódi értékét.

Keresztyén fogalom szerint isteni kinyilatkoztatást (kijelentést) egyesegyedül a Biblia foglal magában. Miből egyenesen következik, hogy csak az az egyház alapulhat isteni kinyilatkoztatáson, a melynek egész épülete, minden intézménye csak a Biblián épült fel, mint egyedüli alapon.

Már pedig mindenki tudja, hogy a római kath. egyház a Bibliával tökéletesen egyenlő értékűeknek s egyenlő tekintélyűeknek tartja nemcsak a *hagyományokat*, hanem az egyetemes zsinati és pápai *határozatokat* is, a melyek pedig sehogy se lehetnek isteni kijelentések.

Igy mérlegelve már ama kultuszminiszteri kijelentés valódi értékét: látnivaló, hogy az csak olyan megszokott szólásmód, üres szólam, a mi épen nem felel meg a valóságnak.

De a róm. kath. egyház már pap-uralmi szerkezete miatt sem alapulhat isteni kinyilatkoztatáson. Az ujszövetségben foglalt isteni kijelentéssel ugyanis mi sem ellenkezik nagyobb mértékben, mint a papi uralom, mint elfogadása annak, hogy az anyaszentegyháznak *feje* lehet más is az Ur Jézus Krisztuson kívül, — t. i. a római pápa.

Ezeknek előrebocsátása után állítsuk szembe

ezen kijelentéssel: „a róm. kath. egyház isteni kinyilatkoztatáson alapul”, azon elvi fontosságú nagy igazságokat, a melyeket a főrendiház legközelebbi gyűlésén jelentett volt ki a kultuszminiszter úr.

„Az *egyéni vallásszabadság* tartalma mindenütt egy és ugyanaz, t. i. hogy mindenki szabadon választhatja hitet, szabadon állapíthatja meg a Teremtőhöz való viszonyát . . . és senki sem jelenthet *meghatározott* vallások közti választást . . .”

Olyan elvi fontosságú nagy igazság ez, a mely mellett a római kath. egyháznak isteni kinyilatkoztatáson alapulása sehogy sem állhat meg. Ha maga Isten nyilatkoztatta ki, hogy egyedül idvezítő egyház csak a római katolikusoké: akkor minden ember, a ki az örök üdv részese akar lenni, vagyis nem akar elkérhözni, csak azt a hitet választhatja, a mit a római kath. egyház hirdet, s akkor nem ő maga állapítja meg *szabadon* a Teremtőhöz való viszonyát, hanem meg van az állapítva már eleve az isteni kinyilatkoztatásban, akkor meghatározott vallás csak egy lehet, t. i. az, a melyet a róm. kath. egyház vall magáénak.

Vagy minden egyház tehát, a melynek tagjai keresztyének, isteni kinyilatkoztatáson alapul, vagy nem alapul isteni kinyilatkoztatáson a római kath. egyház sem. Miből következik, hogy vakmerő önhittség, sőt önámítás az, ha valaki csak a róm. kath. egyházzal állítja, hogy isteni kinyilatkoztatáson alapul.

Isten kinyilatkoztatta, kijelentette azt, hogy az Ur Jézus Krisztusban megengesztelődött a bűnös emberiség iránt, s hogy azoknak, a kik az Ur Jézus Krisztusban igazán hisznek és az ő nyomdokain járnak, ad örök üdvösséget, — de azt már sehogy se jelenthette ki, hogy csak a római kath. egyház tagjai hisznek igazán az

Ur Jézus Krisztusban és járnak az ő nyomdokain s így csak azoknak ad örök üdvösséget.

Ezt kijelenteni annyi leendett, mint megsemmisíteni az egyéni vallásszabadságot, tehát letörölni az Isten képére teremtett ember arczáról a legértékesebb vonást s az emberiség nyakát a papi uralom vas járma alá szorítani és lehetlenné tenni a vallásos élet mezején a szabad vizsgálódást, a mi nélkül pedig nincs, nem lehet lelki élet, nem lehet tökéletesedés, hanem lenne csak tespedés, mozdulatlanlás, a mi egyenlő értékű mindenkor a minden életet kioltó rémes halállal.

* * *

„Az áttérés szabadsága alkotó eleme a lelkiismereti szabadságnak. Ez maga a lényeg. A hol az áttérés szabadsága meg nem engedtetik: ott a hitkényszer lép annak helyére . . .“

Az áttérés szabadságát azért nem fogadja el a magát „egyedül idvezítő“-nek nevező róm. kath. egyház, mert hiszi, hogy isteni kinyilatkoztatáson alapul s csakis ez az egyház alapul isteni kinyilatkoztatáson. Miből szerinte az következik, hogy tehát elkárhozik minden ember, a ki ezen egyházból kilép, — sőt elkárhoznak azok is mind, a kik be nem lépnek ezen egyházba.

Isten az ő szent Igéjében nyilván kijelentette a rab lelkek felszabadulását, tehát a lelkiismeret szabadságát. Hogyan alapulhatna tehát isteni kinyilatkoztatáson a római kath. egyház, a mely ellensége minden szabadságnak, de legnagyobb ellensége mégis az áttérés szabad-

ságának, a mi pedig alkotó eleme a lelkiismeret szabadságának? . . .

A bűnbocsátó és üdv-osztogató hatalom, a melyet a római kath. egyház a pápának s általában a papoknak tulajdonít, nem más voltaképen, mint az a rabláncz, a melylyel a hierárkhia megkötözve tartja a lelkiismeret szabadságát; mint az a rabiga, a mely alatt nyögnek a római kath. egyház világi tagjai.

Bámulatos és megfoghatatlan azon világi elemek magatartása, a kik lelkes hívei a polgári szabadságnak, de makacs ellenségei a lelkiismeret szabadságának, a melynek elmaradhatlan követelménye a vallásszabadság, tehát az áttérés szabadsága is. Mi célt akarnak ezzel elérni? Más célt nem érhetnek el, mint hogy lehetlenné teszik a polgári szabadságnak okos használatát. Mert azok kezében, a kik lelkileg foglyok és rabszolgák, a polgári szabadság olyan, mint az éles kés a gyermek kezében. Önmagát sebzí meg azzal.

Azok, a kik mint népboldogítók szerepelnek most a néppárt vezetőiként, nem ismerik a lelki élet alaptörvényeit. Nem polgári szabadságra van szükség első sorban, hanem lelkiismeretszabadságra. Amaz csak nyűg eme nélkül az emberiség előhaladásán. Míg ott, a hol a lelki szabadság megvan, megvan okvetlen a polgári szabadság is, mert ez amannak elmaradhatlan következménye.

Is tehát a szabadságra törekvők legtöbb kötelessége, hogy minden előtt a lelki élet, a lelkiismeret s a vallás szabadságát vívják ki

❖ TÁRCZA. ❖

Úti emlékek.

— A magyar tanárok olaszországi tanulmány-útjából. —
(Folytatás)*

A kezdetben ritka amphitheatrumi látványosságoknak a császárok három első századában már maguk az uralkodók is politikai jelentőséget tulajdonítottak s az általok épített művészi tekintetben is bámulatos szinkörök romjai, valamint a gladiator-csapatok és vadállatok előállítására, megszerzése, kitérítése és felszerelésével járó óriási erőfeszítések mutatják, mily nagy súlyt fektettek a játékokat kívánó néptömeg szenvedélyének kielégítésére. Ismeretes előttünk T. Flavius Vespasianus példabeszédes fukarsága és mégis ő az, a ki Kr. e. 78-ban leromboltatta a Nero aranyházainak mesterséges tavát, melyet csak fia, Titus, Kr. e. 80-ban szentelhetett fel s mely e két uralkodóról a flaviusi amphitheatrum nevet nyerte. Ma inkább a Kr. e. 8-ik században kapott Colosseum vagy olaszosan Coliseo néven ismerik a római romok emez óriását arról a Nérót, mint Napistent ábrázoló kolosszális aranyozott érc-szoborról, melyet

* Lásd Lapunk 10-ik számát.

ezen zsarnok palotájának előcsarnokából Hadrián állított, a Colosseum északi bejáratánál még ma is látható négyszögű talapzatra.

A Colosseum nemcsak a maga nemében volt a legnagyobb épület, hanem egyszersmind a világ összes épületei közt is a legnagyobbak mondható; romjaiban is ezt a hatást teszi a nézőre. Északkeleti oldala kívülről még az eredeti négy emeletet feltünteti, s a legmegbízhatóbb méretek szerint 48 és fél méter magasra emelkedtek falai. Ellipsis alakú kerülete 524 méter, hossz tengelye 188, keresztitengelye 156 métert tesz. Három emelete puszta boltozatos ívekkel áll, melyeknek pilléreit fél oszlopok díszítik és pedig a tehernek megfelelően alul dór, középen ion és a harmadik emeleten korinthusi oszlopsorok állanak. A 4-dik emeletnek nincsenek ívei, hanem korinthusi pillérek között négyszögű ablakokat mutat, melyek bár alulról kicsinyeknek látszanak, de felmenve tapasztaltuk, hogy közép magasságú emberek is beleállhatnak. Az épület anyaga nagyjából travertinkő és égetett téglák, az előbbieket képezték különösen a falak külső borítékát. Az ajtó nagyságú, méter vastag travertinköcskák minden vakolat vagy ragaszték nélkül vannak az ívekben egymás mellé rakva, eredetileg — úgy látszik — vaskapcsok által tartattak össze. A külső falakon látható lyukak a vaskapcsok helyei, melyeket a közepkorban távolítottak el.

és biztosítsák a hierárkhia ellen . . . s aztán a polgári szabadság önként megadatik nékik; mint a lelki szabadság virágának elmaradhatatlan gyümölcse fog az kosarukba hullni.

Ilyen törekvés azonban nem lehetséges nagy akadályok elhárítása nélkül. A nagy akadályokat a hierárkhia hatalma gördíti az ilyen törekvés útjába. A hierárkhia hatalmát kell tehát végkép összetörni, megsemmisíteni.

Erre nézve pedig legelső kötelesség nem ismerni el, hogy a hierárkhia egyháza isteni kijelentésen alapul.

Ám legyen feje Magyarországon és legyen feje minden országban a föld kerekességén, a hol római katolikusok laknak, a róm. kath. egyháznak; de az az egyházfő legyen ám független minden országban minden más egyházfőtől s hatalmát és jogkörét csak az illető ország törvényei szabják meg és határozzák, nem pedig a római pápa vagy valamelyik pátriárkha.

Míg ez így nem lesz: a római kath. és a görög keleti egyház csak állam lesz az államban, mely ezt írja zászlajára: „Istennek engedelmeskedjétek és nem embereknek!”

Az ám Istennek, — t. i. a római pápának.

Már pedig a *jogrendet* minden országban csak emberek szabhatják meg. Hogy tehát megszabhassák: el kell törölniök azt a hatalmat, mely Isten jogát ellenében a jogrend ellen, a mi nélkül pedig nincs, nem lehet az országoknak *belső ereje*, mert az mindenkor az egy-

ségen alapul. Az egységet pedig csak az állam által megszabott jogrend biztosíthatja.

El kell tehát törölni azt a hatalmat, a mely útjában áll annak, hogy az állam megszabja az ország belső erejét, egységét biztosító jogrendet.

Ajánlom ezen fejtegetést különösen a kuituszminiszter úr becses figyelmébe! . . .

Ágya, 1895. ápr. 4.

Nagy Sándor,
ev. ref. lelkész.

TANÜGY.

Tanulmányi utamból.

(Folytatás.)

Nagyon sajnálom, hogy nagy elfoglaltatásom s különösen több ízben, hosszas távollétem miatt fenti cím alatt megkezdett cikkemet sem egyfolytában, sem oly módon, mint szeretném nem írhatom. De sorsa előtt ki-ki meghajolni tartozik.

Ezuttal felveszem a fonalat a budapesti II. kerületi egyetemi gymnasium belételeinek, nevei- és tanítási rendszereinek ismertetésénél.

Ha időm engedte volna, részletesebb ismertetést adtam volna ez intézetről, ezen oldalról is, most azonban inkább csak általánosságokra szorítkozom.

Az összbemutató után, melyet ez intézet látogatása alkalmával nyertem, úgy találtam, hogy az intézetben a nevelésmód igen humanus; a tanároknak a tanulókkal való érintkezése művelt idősebb férfiaknak fiatalabb egyénekkel való barátságos meggyűző viszonyát mutatja. A tudománynak ily bánásmód mellett való hirdetése által válik igazsággá a tudomány hatalma a szív es akarat képzésére és „Emollit mores nec sinit esse ferus.”

A külső falak is nagyobbára márvánnyal voltak díszítve, a 2-ik és 3-ik emelet íveiben érc- és márványszobrok, a 4-ik emelet pillérei között pedig bronz-pajzsok állottak. A földszinten köröskörül 80 boltozatos nyílás alkotta a bejáratot, melyek római számokkal valának ellátva; XXXIII—LIV-ig az esquilinusi oldalon még most is láthatók a számok. A jegyeken, a melyekkel a játékokhoz be lehetett jutni, rendszeren a kapuk száma volt olvasható. A két tengely végén fekvő bejáratok nagyobb méreteik és gazdagabb díszítésekkel vonták magukra a figyelmet; a kisebb tengelyek végén álló kapukat a császári ház számára tartották fenn; a hossz tengely irányában fekvőkön történt a gladiator-csapatok díszbe- és elvonulása, valamint az állatok és gépek szállítása.

A közönség a földszint számokkal ellátott arkádjain át lépett az épületbe s a három hajós folyosókon elszolva, minden negyedik ívnél lépcsőzethez ért, melyen bármely emeleten s bármelyik szakaszban levő helyét elérhette. Most a bejáratokat alkotó boltozatok nagyobbára be vannak félig falazva, a forum felőli oldalon áll egynehány nyitva, s a látogatók a Titus diadalíve irányában léphetnek be a szinkör belsejébe. Itt modern kőlépcső vezet fel az első emeletre, melynek fedett, boltozatos folyosóiból a második, onnan a harmadik s végre még mintegy 55 lépcsőn a negyedik emeleti nyílt karzatra lehet kijutni. A jelentékeny rombolás daczára is felismer-

hető az egységes, igen fejlett építészetre valló berendezés, különösen meglepő a folyosók és lépcsők rendkívül találékony és praktikus alkalmazása, mely lehetővé tette, hogy 87 ezer néző könnyen, kényelmesen és a legrövidebb idő alatt be- és kijuthatott.

Még látható az ülőpadsoroknak egy részén, miként valának elkülönítve az egyes ülőhelyek; láthatók a háta számára szolgáló támaszok, s ezeknek alján a hátul és magasabban ülők lábai számára a lépcsőszerű zsámolyok. Meglepő, hogy a legmagasabb ülőhelyek bármelyikéről is egyenes irányban lehetett lelátni a küzdőtérre, valamint a nézőtér bármely helyéről, az alatta ülőket kivéve, a szinkör egész közönségét áttekinthette a néző.

A küzdőtér (arena) nagysága hosszúságban 86, szélességben 54 méternyi s mély kőalapzatokon nyugvó deszkapadlózatból állt. Az alap-építmények mintegy fele részét 1874-ben ismét napfényre hozták, széles ajtókkal ellátott falazatokat, temérdek apróbb-nagyobb helyiségeket, gépezetek és vízvezeték számára szolgáló folyosókat lehet ott látni; itt-ott a vadállatok kalitkái is láthatók az erős vasrostély-ajtók maradványaival. Az arenából a nézőtér felé a földszintről magas podium emelkedik, mely magasságán kívül a vadállatok ellen védelmül vasrostélyokkal is el volt látva. A nézőtér ülő sorai fokozatosan övekre osztva emelkedtek egymás felett a magasba, s az öveket ismét felülről lefelé lépcsősorok osztották ékalaku szaka-

De ily bánásmód mellett kelthető fel az ifjúság figyelme és szeretete a tudományok iránt is. A virág azért fordul a nap felé, mert a fény mellett meleget is áraszt reá. A tanár tudományát lelkének szeretete teszi vonzóvá és becsessé igazán.

S ez intézetben tapasztalt humanus bánásmód jóteknony hatását láttam az ifjúságnak, általában szelid, figyelmes, a tanárok iránt tiszteletet tanúsító magaviseletében. Ennek bizonyossága az is, hogy a zárt udvarokat és folyosókat betöltő sok száz főre menő ifjúságnak az óráközök alatt való künléte kedvetlenítő zajt soha nem okozott. Vagy a fővárosi ifjúság házi nevelése kedvezőbb és szerencsésebb s ez teszi könnyebbé a tanárok nevelési eljárását? Azonban nem tagadom, hogy egy nagyobb osztályban az intézet egyik igen tudós tanárának óráján kezdetben az ifjak magaviselete a tanár iránti tisztelet híjjával volt, sőt bennem visszatetszést is szült. Ez eset is igen hathatósan igazolta azt a sokszor szomorú tapasztalatot, hogy a legelső tanári kellékek egyike a kellő fegyelemtartás, a mi a tanár tudományosságain és személyi kiválóságain épülő tekintélyének kifolyása szokott lenni. A mely tanár fegyelmet tartani nem tud, bármily tudos legyen is különben, teljes sikert és eredményt felmutatni soha sem lesz képes, sem a szoroson vett nevelésben, sem az oktatásban.

Talán nem gyöngédtelenség azért kimondani, hogy az oly tanároknak, kik azt tapasztalják, hogy növendékeik előtt tekintélyöket s így fegyelmelési hatalmukat elvesztették, az ügy iránti szeretetöknek azt kellene parancsolni, hogy hagyják oda azt a tért, melyet igazi sikerrel nem szolgálhatnak. — Nagyobb ifjúságra nézve azonban mindig kedvezőtlen bizonyosságul szolgál, ha tudós és finom modoru, de nem eléggé erélyes tanárral szemben tiszteletlenségre vetemedik.

Disterweg Adolf a jó fegyelemről azt állítja, hogy többet ér a jó tannál is. Én a jó tannak, az igazságnak és eszmének magának is fegyelmelő erőt tulajdonítok ugyan, de azt vallom, hogy ezeknek fegyelmelő és így nevelő, szívet-lelket idomító és nemesítő hatása az ezeket

szokra. A negyedik emelet nyílt csarnokot képezett, melyet leginkább a nők, a hossztengely végeinél pedig az alsóbb néposztály tartott elfoglalva. Azt tartják, hogy itt volt helyök a császári matrózoknak is, kik a körfalak felső széléhez erősített árboczokra a nap állása szerint a hőség ellen védelmül óriási vitorlákat vontak, melyeknek 'biborszíne az egész nézőtér sajátságos vörös fénnyel árasztotta el. A falpárkányok és lyukak, melyekben a vitorla-árboczok voltak megerősítve, még most is láthatók.

Az ülésorok elosztására nézve nagyon nevezetes, hogy az a merev és megszabott rangkülönbség, mely a rómaiak politikai és társadalmi életét a polgárjogok minden egyenlősége mellett is jellemző, a Colosseumban is a leghatározottabban visszatűkröződik.

Nemcsak a császári család tagjainak volt az 5 méter magas podiumon a többi ülésektől elkülönített, kimagasló és rendkívül díszes páholya a kisebb tengely végén; hanem külön díszhelyeken ültek a főtisztviselők, papi testületek, Vestaszűzek is. Külön padsorokat foglaltak el a lovagok, ismét másokat a jómódu polgárok. Mindezek közül a császári páholy maradt meg, díszítményeit leszámítva, legépebb állapotban, körülötte a tért feliratos márványtáblák, oszlopok és czifrázatok darabjai és törmelékei borítják, de belőlök még eddig nem sikerült egyetlen egy összefüggő feliratot sem összeállítani.

közli tanítóknak és tanároknak egyénisége szerint módosul.

A nevelés bizonyos tekintetben, a gymnasiumok felsőbb osztályaiban legnehezebb. Itt a növendékek testi és lelki képességei folytonos fejlődésben, átmenetben és hullámzásban vannak. Sehol megnyugvás, biztosság és határozottság. Az emberi természet e hánykódó korszakára illik: „Video meliora proboque, deteriora sequor.“ Itt érvényesül az akarat választó képessége, önkénye leginkább. Itt van szükség a nevelő azon tekintélyére, mely az indulatok hullámait egy szavával, vagy okos intésével úgy lecsilapítja mint Neptun az ő 3 águ szigonyával békére inté a háborgó tengert.

Joó István.

(Folyt. köv.)

KÖZÉLETÜNK.

Az országos ev. ref. lelkészi özvegy-árva gyámintézet alapszabály tervezete.

(A konvent által megállapított szövegezésben).

I. FEJEZET.

Általános határozatok.

1. §. A magyarországi ref. egyetemes egyház 1891—93. évi országos zsinatának 321. szám alatt kelt végzése alapján az ev. ref. hitvallású lelkészek, körlelkészek (missionáriusok) és theol. tanárok leendő özvegyeinek és árváinak gyámolítására országos gyámintézet alapítatik, melyből az alábbi §-okban megállapított feltételek korlátai között az özvegyek állandó évjáradékban s az árvák neveltetési esetleg gyámolítási segélyben részesíttetnek; a befolyó évi jövedelmek egy részének folytonos tőkésítése által pedig oly alap létesíttetik, mely az országos gyámintézet állandó fönntartását s fejlesztését biztosítsa

2. §. Az intézet czime: „Országos ev. ref. lelkészi özvegy-árvagyámintézet.“

Székhelye: Budapest.

A ki a flaviusi amphitheatrumot több ízben figyelmesen meglátogatja, az kétségkívül fogalmat alkot magának e hatalmas építmény építészeti jellege, óriási méretei, külső és belső berendezése felől; de hogy mi módon volt a játékok színpadi kiállításáról gondoskodva, azt a leírások után, a képzelet segítségével, a helyszínen is nehéz elgondolni. Hogy a római gépészet, melynek a tökély legmagasabb fokán kellett állania, a flaviusi amphitheatrumban ez irányban minden tőle telhetőt megtett, azt szavahihető írók előadásából következtethetjük. Lehető volt pl. hogy a közönség a színpadot valamennyi cselekvő személyeivel és hozzátartozó állataival, s díszítéseivel együtt a mélységből fölemelkedni s ismét eltűnni láttá; elhíhetők a legmeglepőbb átváltozások is, melyek szerint az arena most hajóvá, majd erdővé alakult át; ismét a nagy víztartók és öblös vízvezető csöveken vízzel elborítva tóvá változott, melyen Titus a felavatásnál s később Domitianus is rendezett kisebb tengeri csatát. A Colosseumot látva, azt is el lehet hinni, a mit Seneca mond Severusról, ki 202-ben ez épületet restauráltatván, benne játékokat tartott, melyeken az arena hajóvá volt átalakítva, mely hirtelen széthullott s a legkülönfélébb állatok léptek ki belőle. Medvék, oroszlánok, párdúcok, hiénák, struczmadarak, bölénybikák futottak és tolongtak a küzdőtérre s hét napi ünnepen 700 állatot mutattak be és ejtettek el.

3. §. Kötözettagjai. A magyar korona területén vagy bár azon kívül jelenleg működő vagy ezután szolgálatba lépő rendes lelkészek és állandóan alkalmazott, vagy alkalmazandó körlelkészek (missionáriusok) kik a magyarországi ev. ref. egyház főhatósága alatt működnek.

Tagjai lehetnek ezen gyámintézetnek a teológiai rendes tanárok is, ha a jelen szabályzatban az egyes lelkészekre megállapított feltételeket vagy ők maguk, vagy a tanintézetet fenntartó testület vagy pártfogóság, ép oly mértékben teljesítik.

4. §. A 3. §-ban megnevezett esetleg jövőben szervezendő hason minőségű állomásokon alkalmazandó lelkészek és missionáriusok is, tekintet nélkül nős vagy nőtlen állapotukra, a gyámintézet tagjai sorába belépni kötelesek lesznek.

5. §. Segélyezésre igényt nem tarthat azon lelkészi özvegy vagy árva, kinek néhai férje, illetve atyja állásáról önként lemondott vagy állásából egyházi bíróság jogerős ítéletivel elmozdított.

6. §. A gyámintézet tagjait képező lelkészek, körlelkészek, illetve missionáriusok, esetleg theol. tanárok özvegyei, a mennyiben néhai férjök öt beszámítható szolgálati évvel bírt, az egyenlőség és testvériség elvének megfelelően s tekintet nélkül az elhalt férj által élvezett fizetés mennyiségére: egy és ugyanazon összegű évjáradékban részesülnek.

A lelkészi árvák azonban néhai atyjok szolgálati idejére való tekintet nélkül, tehát árvaságra jutásuk után azonnal szintén egyenlő összegű neveltetési, esetleg gyámolítási segélyben részesíttetnek.

Az öt (5) beszámítható szolgálati évvel nem bírt lelkészek özvegyei ugyan visszanyerik néhai férjök által a gyámintézet pénztárába befizetett összes tagdíjakat és belépési járulékot időközi kamatok nélkül, — de állandó segélyezésre igényt nem tarthatnak. Az oly lelkészi özvegy azonban, kinek az elhalt lelkészfértől származó kiskorú s így rendszeres nevelési segélyben részesülő gyermeke van, ilyenmü visszatérítésre igénynyel nem bír.

7. §. Beszámítható szolgálati időnek tekintetik az az időtartam, melyet a most élő papi egyének ezen szabályzat életbeléptetésétől, az ezután hivatalba lépők pedig állomásuk elfoglalásától kezdve Magyarország és társországainak területén, vagy azon kívül létező, vagy ezután szervezendő s a magyar egyetemes ref. egyház főhatósága alá tartozó s tartozandó egyházközségekben, mint rendes lelkészek, körlelkészek, vagy missionáriusok, esetleg theol. tanárok szakadatlanul és egyfolytában töltönek el.

8. §. A szolgálati idő folytonosságának számitásánál félbeszakításnak nem tekintetik:

- az időközben történt nyugalmazás.
- a felfüggesztett állapotban töltött idő, ha az illető állásába ismét vissza helyeztetett, vagy nyugalmaztatott és,
- a táborig lelkészi vagy segédlelkészi minőségben eltöltött katonai szolgálati idő.

A meghatározott díjak azonban úgy a nyugalmazott, mint felfüggesztett állapotban, nem különben a hadi szolgálat ideje alatt is pontosan fizetendők.

9. §. A 6. §. harmadik bekezdése szerint esedékes díjak visszafizetése a haláleset bejelentése után azonnal eszközöndő; az özvegyi évjáradékok és neveltetési, esetleg gyámolítási segélyek azonban azon napot követő hó elsejétől folyósítandók és fizetendők ki, évnegyedi utólagos részletekben, melyen a jogczim azokra nézve beállott s azon hónap végével szüntetendők meg, melyben jogczimük elenyészett.

A kegyeleti év tartama alatt az országos gyámintézet segélye igénybe nem vehető.

10. §. Az állandó segélyezésre és a befizetett járulékok visszanyerésére jogosítottak igényök érvényesítését jogczimök beálltától számítandó 2 év alatt, illetékes egyházmegyei főhatóságuk utján kérelmezni kötelesek. Két éven túl a befizetett járulékok visszanyerésére való igény egészen elenyészik; az állandó segélyezés pedig csak a kérelem beadását követő hónaptól kezdve jár.

Nem hihetetlen, a mit Calpurnius ír, hogy a padló szétváltván, a földalatti mélységből bűvös erdő emelkedék ki, ragyogó bokrokkal, illatos szökőkutakkal s benne idegen éghajlathoz került állatok bujkáltak. De határozottan túlzásnak kell tartanunk az ezerre s többre rúgó küzdő gladiator és állatcsoportokat, mely nagyszámú csoportok fellépése a flaviusi amphitheatrumban csak akkor érhető, ha — mint az Titus megnyitó ünnepélyénél 80-ban történt — az ünnepélyek huzamosan, pl. Titusnál száz napig tartottak. Hogy a Colosseum mily szilárdan volt építve s e tekintetben is mily jellemző maradványa a római építészetnek, mutatja azon körülmény, hogy bár 18 század óta a többi romokhoz hasonlóan soha se volt eltemetve, mégis megküzdött az idők viharával, a tűzvészekkel, a normannok pusztításával. A 12-ik és 13-ik században még ép állapotban a Frangepánok erődje volt, kik a Colosseum nevű kerületnek kapitányai voltak. Majd VII. Henrik császár kezére került, ki 1312-ben a római tanácsnak és népnek visszaadta. Még 1333-ben a római nemesség bikaviadalt tartott benne. Ezután huzamos időn át a Sancta Sanctorum barátok testülete bírta a tanács kegyelméből s nagy részét kápolnává és kórházzá alakították át. Csak a 14-ik században a pápák és bibornokok rendeletéből kezdődött szándékos rombolása, midőn márványai és más drága építő anyagai miatt falait megbontották, s belőle épült

a 15. és 16. században Rómának még ma is meglévő néhány szép palotája, pl. a velencei palota, a Cancellaria, a Farnese palota stb.

Végre XIV-ik Benedek pápa 1740 körül vette először pártfogásába a megmaradt romokat s gondoskodott azoknak legalább fentartásáról. VII. Pius és XII. Leo a dűledező falakat támogatták meg hatalmas tám-oszlopokkal s itt-ott némi restaurálást is megkíséreltek. A romok restaurálása és fentartására sokat tett IX. Pius; a belsejébe az emeletekre felvezető lépcsőket egy felirat szerint ő állította helyre. Nem lehetetlen, hogy ezzel is az előtte annyira kedves Róma örök fennmaradására célzott, eszébe jutván a 8-ik század zarándokainak ismeretes mondása: „a meddig a Colosseum áll, Róma is fog állni; ha ez bukik, Róma is bukik és Rómával együtt a világ.“

A Colosseumot lehetetlen elhagynunk a nélkül, hogy meg ne tekintenők a környékén fekvő részint teljesen ép építészeti emlékeket, részint pedig a már meglehetősen feltárt egyéb romokat. A keleti oldalon a széles Via Labicana elején pár perc alatt érjük a Titus thermáinak bejáratát. Titus épen úgy, mint atyja Vespasianus, azon volt, hogy Nérónak, a gyűlölt zsarnoknak összes örjögő építkezéseivel együtt emléket is kitörölje a római nép szívéből. Épen ezért Nero által a néptől erőszakosan elvett ama roppant területet, melyen

11. §. Az állandó segélyezésben részesülők, az arról kiállított nyugtáakra, az illetékes ev. ref. papi hivatal által igazolni kötelesek az életben leélt özvegyi állapotot és az árváknál a 15. és 16. §-okban meghatározott feltételek fennállását.

12. §. Azon kérdés felett, hogy van-e a folyomodó özvegynek vagy árvának állandó évjáraadéokra és neveltetési, illetőleg gyámolítási segélyre igénye: a gyámintézeti alapot kezelő közalapi végrehajtó bizottság határoz, mely ellen a kézbesítéstől számított 30 nap alatt birtokon kívül a konventhez lehet felebbezni.

II. FEJEZET.

Az özvegyek és árvák segélyezéséről.

13. §. A 3. §-ban felsorolt lelkészek és theol. tanárok özvegyei, a mennyiben férjök legalább 5 beszámítható szolgálati évvel bírt, a férj elhalálása után állandó évjáraadéokra tarthatnak igényt, az árvák neveltetési, esetleg gyámolítási segélye azonban elhalt atyjok szolgálati idejétől nem függ s így az öt évnél rövidebb szolgálati idő után is feltétlenül folyósítatik.

14. §. Az özvegyi évjáraadék összege egyelőre 10 év tartamára évi 250 forintban állapítatik meg, mely összeg azonban a jelen szabályzat 32. §-ban jelzett revisió eredményéhez képest 10 év múlva feljebb is emelhető.

15. §. Az árvák részére folyósítandó neveltetési, esetleg gyámolítási segély összege, csak atyátlan árváknál minden egyes árvára külön-külön évi 50 frtban állapítatik meg; a szülők nélküli árvák pedig szintén külön-külön évi 75 frtot nyerne neveltetési segély czimén. Ezen neveltetési, esetleg gyámolítási segély azonban csak 6-6 árva részére folyósítatik s így ennek összege teljesen szülőtlennél az évi 450 frtot, atya nélküli árváknál pedig az évi 300 frtot egy-egy családra nézve felül nem haladhatja. Oly atyátlan árva, kinek atyja él ugyan, de özvegyi évjáraadéokra nem jogosult, a szülők nélküli árvák részére megállapított magasabb neveltetési segélyben részesül, azon eset kivételé-

vel, ha az özvegy évi járadékhoz való jogosultságát újból férjhez menetel által veszti el.

16. §. Az évjáraadék kiszolgáltatása megszűnik, ha az özvegy újból férjhez megy, vagy meghal; a neveltetési segély kiszolgáltatása pedig akkor ha:

1. a fi árvák a 20 évet, a nő árvák pedig a 18 évet betöltötték, vagy ha házasságot kötöttek; azonban testi vagy lelki fogyatkozás miatt teljesen keresetképtelen árvák — ezen koron túl is — esetről esetre meghatározandó gyámolítási segélyben részesíthetők.

2. ha olyan állapotra jutnak, hogy magukat fenntartani képesek.

3. ha elhalnak.

17. §. Az atyanéki árvák, anyjuk elhalálása esetén a szülőtlennél magasabb neveltetési segélynek élvezetében jutnak.

18. §. Özvegyi évjáraadéokra azonban a fentebb jelzett előfeltételek megléte esetén is, csak az az özvegy tarthat igényt, ki néhai férjével a tényleges szolgálat ideje alatt, vagy azt megelőzőleg kelt össze, annak haláláig vele együtt élt, és kifogástalan életet folytat.

Állandó segélyre pedig csak azon árvák bírnak igényjogosultsággal, kik az elhalt lelkész törvényesen leszármazó édes gyermekei.

19. §. Az előbbieken megkívánt általános kelleken kívül az alábbi pontokban felsorolt esetekre, még a következő rendelkezések állapítatnak meg.

a) Azon özvegyek, kik néhai férjökkel ennek 60 éves kora után keltek egybe, állandó ellátásra igénynyel csak akkor bírnak, ha néhai férjökkel legalább 5 évig éltek házasságban.

b) Azon özvegy, ki néhai férjével nem élt együtt, vagy attól törvényesen elvált, a férj után semminemű segélyre nem tarthat igényt, kivéve, ha igazolja, hogy az együtt nem élés nem az ő hibájából következett be, a lelkész gyermekei azonban, ha a feltételek különben megvannak, segélyre igénynyel bírnak és szülők nélküli árváknak tekintendők.

c) Az özvegy, ki erkölcstelen életet folytat, vagy

ez magánpalotáit építtette, mit sem törődve a fényes épületekkel, nemcsak visszaadták a népnek, hanem a Nero építményeire, épügy mint ez Maecenáséira, reá építkeztek. A mint Vespasianus a népnek szánta a Colosseumot, épügy cselekedett Titus, midőn Nero arany házainak óriás boltozatos termeire a nép számára nyilvános fürdőket építtetett. Az 1813-ban Napoleon rendeletéből kiásott terjedelmes romok ugyan édes keveset tüntetnek fel a Titus pompás fürdőiből, melyek még a 16-dik században is épségben állottak; mindössze 9 hosszú párhuzamosan futó boltozatos folyosó maradt meg belőlök s ezek alkothatták a fürdő exedrájának alépítményeit. E folyosók egyikéből szállunk le mintegy 3-4 méter mélységbe Nero arany házainak maradványaihoz, melyek hosszú s igen magas boltozatos folyosóból s mintegy 7 lakószobát képező helyiségből állanak. Sötét lévén a földalatti helyiségekben, az ör viaszgyertya fényénél mutogatta ez érdekes romokat, melyeken világosan megkülönböztethető az építési anyagról Maecenas, Nero és Titus korszaka. Különös érdekléssel azonban a neroi falak és boltozatok rendkívül elegáns s művészi kivitelű festészeti díszjeinek maradványait, melyekért Da Udine és Raffael a boltozaton vágott lyukakon hatoltak be a sötét romokba, hogy silány gyertyafényenél rólok vegyék a mintákat a vatikáni világhírű Raffael loggia-inak díszítéséhez. A ki

mindkettőt látta, nem fog kételkedni a vezetők ezen megjegyzésén, a két folyosó díszítése csakugyan annyira hasonló lévén egymáshoz.

Kilépve a Titus thermáiból, a Colosseum keleti, majd déli oldalának mentén mindenütt a Coelius aljában járva, a via S. Gregoriora jutunk. Ezen út a régi via Appia kezdete, s jobbról a Coelius, balról a Palatinus között egy keskeny völgyben vezet a Colosseumhoz. A két halom lábánál Róma legnagyobb és legjobb állapotban lévő diadalkapuja, a Nagy Constantiné díszíti, melynek homlokzatán a régi felirat most is olvasható s így szól: „Imp. Caes. Fl. Constantino Maximo pio felici Augusto Senatus Populusque Romanus, quod instinctu divinitatis mentis magnitudine cum exercitu suo tam de tyrannos quam de omni eius factione uno tempore iustus rem publicam ultus est armis arcum triumphis insignem dicavit“, azaz: Nagy Fl. Caesar Konstantin császárnak, a kegyes és szerencsés Augustusnak szentelte ezt a díszes diadalívet a római senatus és a nép, mivel az istenség ösztönzésére lángszelleme által seregével együtt úgy a zsarnokon, mint annak egész pártján igazságos fegyverrel egyszerre állt bosszút a hazáért.

Sinka Sándor.

(Folyt. köv.)

valamely büntett, vagy nyereség vágyból eredő vagy a közérkölcstiséget sértő vétség miatt a polgári bíróság által elítéltetett, évjáradék iránti igényét nem érvényesítheti s a netán már megszerzett állandó segélyt elveszti, a lelkésztől származott gyermekei azonban, ha a feltételek különben megvannak, segélyre igénynyel bírnak s szülők nélküli árváknak tekintendők.

III. FEJEZET.

A gyámialap és annak kezelése.

20. §. Az országos ref. lelkészi özvegy-árva gyámintézet alapja áll:

1. A gyámintézeti tagok által fizetendő s évi fizetésök 10%-ában megállapított évi tagdíjjárulékokból.

2. A gyámintézeti tagok által fizetendő s évi fizetésök 2½%-ban megállapított évi tagdíjjárulékból.

3. Az országos ev. ref. közalap jövedelméből e célra tőkésített összegből, továbbá az országos ev. ref. közalap tőkéjéből adandó 100,000 frt tőke összegből, mely 25—25,000 frtos évi részletekben 4 éven át tétetik folyóvá. Ezen összeg az életbeléptetés 6-ik évében 30,000 forinttal pótoltatik a közalap tőkeösszegéből.

4. Az országos ev. ref. közalap évi jövedelmének és pedig úgy az egyháztagok évi járulékáiból, mint a meglevő tőke kamataiból befolyó jövedelemnek 10%-ából, mennyiben ez évenként 30,000 forint maximalis összegben túl nem megy.

5. E célra teendő alapítványokból vagy egyszersmindenkori adományokból.

21. §. Az előbbi szakasz 1. pontjában jelzett járulékok a gyámintézetbe való belépést követő három éven át, évi egyenlő részletekben fizetendők be, illetékes úton, az intézet pénztárába, míg a 2. és 4. pont alatt foglalt állandó évi járulékok minden év végére szolgáltatandók be.

22. §. A leendő lelkészek fizetési kötelezettsége a szolgálatba lépéssel, a már szolgálatban lévőkre nézve pedig a jelen szabályzat életbeléptetése idejével veszi kezdetét.

23. §. A gyámintézet pénztárába beszolgáltatott járulékok visszafizetésének a 6. §. 3-ik bekezdésében jelzett eseteken kívül helye nem lehet.

24. §. A gyámintézet ügyeinek legfőbb intézése s a gyámintézeti alap és egyéb kezelési ügyek ellenőrzése, az egyetemes konvent hatáskörébe tartozik, mely az évi tagsági díjak s másnemű járulékok főösszegét megállapítja, a papi fizetéseknek 10 évről 10 évre eszkölendő revisiója folytán helyesbíteti s a végrehajtó bizottságnak az esedékessé vált évjáradékok és nevelési illetőleg gyámolítási segélyek kiszolgáltatására vonatkozó előterjesztései fölött véglegesen határoz.

25. §. A gyámintézetet, mint az egyetemes egyház közvagyonát érdeklő minden ügyben való határozathozattal az országos közalapi végrehajtó bizottság bizatik meg, mely az esperesek által hozzá felterjesztett ügyekben határoz, illetve az állandó segélyek folyósítása s más fontosabb ügyek tekintetében egész évi működésének kimerítő ismertetésével kapcsolatban az egyetemes konventhez évenként előterjesztést intéz s javaslatokat tesz.

26. §. Az országos közalapi végrehajtó bizottság, mely a megelőző szakaszban jelzett minőségében „Az országos ref. lelkészi gyámintézet végrehajtó bizottsága” nevet viseli, saját rendes, vagy pótagjai közül egy általa alakítandó 3 tagból álló állandó albizottság útján is intézheti az országos gyámintézet folyó ügyeit.

27. §. A gyámintézet összes vagyonának kezelési módját a konvent határozza meg.

28. §. Az évjáradék, neveltetési, illetőleg gyámolítási segély, tagdíjvisszatérítés s ezen szabályzat alapján

finanszírozható egyéb igények érvényesítését célzó folyamodványok az illetékes esperesi hivatalok útján s azok véleményes javaslatával ellátva, a megszabott határidőkön belül a gyámintézet végrehajtó bizottságához nyújtandók be, mely is a hatásköréhez tartozó ügyekben intézkedik; a konventnek fenntartott ügyek elintézésére nézve pedig véleményes jelentését megteszi.

29. §. A lelkészek által fizelendő évi járulékoknak, a lelkészek belépési járulékanak a 21. §-ban jelzett időben leendő beszédésével az esperesek bizatnak meg, kiknek e szabályzat rendjén azon jog is megadatik, hogy év végéig be nem folyt járulékok befizetésére nézve 3 hónapig terjedhető haladékot adhassanak 5% késedelmi kamatok fizetésének kötelezettsége mellett s a mennyiben a járulékok ezen idő alatt sem folynának be, a késedelmes lelkészeket e követeléseket egyházi közigazgatási, esetleg a törvényekben meghatározott polgári úton behajthassák.

30. §. A jelen szabályzattal szervezett országos ref. lelkészi özvegy-árva-gyámintézet életbeléptetésétől kezdve választandó vagy kinevezendő lelkészek, körlelkészek, misszionáriusok, illetőleg theologiai tanárok az illetékes egyházmegye hason célú intézetébe is tetszés szerint beléphetnek, azonban erre nem kötelezhetők.

31. §. A jelen szabályzat életbeléptetési idején már alkalmazásban lévő lelkészek, körlelkészek, misszionáriusok, illetőleg theologiai tanárok eddigelé szerzett jogaik fenttarthatása végett, az egyházmegyei gyámintézetek kötelekében szintén megmaradhatnak s alapszabályszerűleg megállapított díjaikat pontosan fizetvén, özvegyeik és árváik segélyezés iránti igényüket, tekintet nélkül az országos gyámintézettől nyerhető állandó segélyezésre, az egyházmegyei gyámintézettel szemben is akadálytalanul érvényesíthetik.

32. §. Jelen szabályzat az 1896. évi január hó 1-én lép életbe és 10 évenként revisió tárgyát képezi.

A végrehajtás iránti intézkedések a konventi elnökség útján teendők meg.

Kivonat

a beregi ev. ref. egyházmegye Beregszászban 1895. márczius 12—13. napjain tartott közgyűlése jegyzőkönyvéből.

Tárgyaltattott Szilágyi Zsigmond okleveles mérnök és egyházmegyei szakértő indítványa, mely szerint azon tapasztalatból indulva ki, hogy templomaink általánoságban minden stíl és megengedhető disz nélkül vannak építve; hogy azok tervelésénél az előrehaladt építészeti technika semmi vívmánya, az épületméreteknek az igénybevételhez mért megállapítása csak a leg-ritkább esetben, s akkor is drága pénzen van igénybe véve; hogy az egyházközségek legtöbbszörre kivannak szolgáltatva, — sajnálva a tervelés díjazását, — egyes kontár kőművesek, ácsok vagy legalább is gyakorlatlan és az épület rönделtetését a rendelkezésre álló vagyoni eszközökkel öszhangba hozni nem tudó, s az iránt érzékkel sem bíró építómestereknek; hogy ugyanaz az eset fordul elő legtöbbször a lelkészi és tanítói lakok és iskoláknál is, a melyek hiányos tervek, előmért, költségvetés, szerződés mellett csak arra szolgálnak, hogy a vállalkozók, — szabadon szólva, — becsaphassák az építő főegyházközségeket, ezen hátrányos állapotnak, mely pedig, ha összegeznők az egyes egyházak kárait, — hitsorsosainkra nézve tekintélyes anyagi kárt jelent, — megváltoztatása céljából indítványozza, hogy az egyházmegyei közgyűlés keresse meg a főtiszteletű egyházkerületi közgyűlést, hogy hasson oda, miszerint az

egyetemes konvent megfelelő pályadíjak kifizése mellett a magyar mérnök és építész-egylet közvetítése útján egy szabvány-tervek, előmérés, szerződés építési feltételeket megállapító, a leszámolás és felülvizsgálatok mikéntjére is kiterjeszkedő műre és tervekre pályázatot hirdessen, s a tervgyűjteményt sokszorosítva, lehetővé tegye, hogy egyházainkban az építés ügyében czélszerű rendszer honosuljon meg.

Indítványának részletezése végett felemlíti, hogy a szabványterveknek ki kell terjeszkedni nemcsak a különböző építési anyagokkal való építkezésre, de a diszesebb és egyszerűbb építkezésekre is, az előméréseknek nemcsak a költségvetéshez szükséges méretfelsorolásokra kell kiterjeszkedni, hanem tekintve, hogy a szerződések gyakran olyanok, hogy a nyers anyagot az egyházközségek adják, a szükséglendő nyers anyag is kitüntetendő lenne. A szabványterveknek általában annyira részleteseknek kell lenni, hogy a lelkészek annak alapján maguknak tiszta képet tudjanak alkotni.

Ezzel azt óhatja elérni az egyházmegyei szakértő hogy a szépet, czélszerűt, jót s az adott építési viszonyok között a legolcsóbbat a hitközség minden nagyobb megterhelhetése nélkül saját jószántából vihesse keresztül, s erre nézve utbaigazító normatívuma legyen. De egyszersmind azt is elakarná érni ezen indítványával, hogy a felügyelő hatóságok a hitközségek építési gazdálkodását teljes világossággal vizsgáltsák felül.

Az egyházmegyei szakértőnek körültekintő megfigyelés s alapos tapasztalatból merített, s a körülmények által teljesen indokolt czélszerű s nagy fontosságú indítványát elismerésének és köszönetének kifejezése mellett örömmel fogadja közgyűlésünk. Egyszersmind elhatározza, hogy kerestessék meg a főtiszteletű egyházkerületi közgyűlés oly czélből, hogy hasson oda, miszerint ez az egyetemes konvent az indítványban körülírt és részletezett műre és tervekre pályázatot hirdessen. Egyidejűleg kimondja közgyűlésünk, hogy ezen határozat pártolás végett az egyházkerületben lévő többi egyházmegyéknek is megküldetik. Kiadta Zimbory Béla sk. egyházmegyei főjegyző.

IRODALOM.

Temetés. Halotti beszédek és imák. Irta **Gulyás Lajos** ev. ref. lelkipásztor. Ára 1 frt 20 kr. Kisujszállás, 1895. VIII + 165 oldal.

Minden tekintetben becses és hasznavehető egyházi dolgozatokat bocsátott közre a kisujszállási ev. ref. egyház nagy érdemű, avatott tollu, buzgó lelkipásztor a fent jelzett könyvben. Elolvasva az egyes temetési elmélkedéseket és könyörgéseket, azokról általánosságban teljesen kedvező bírálatot mondhatunk, ha szinte vannak e gyűjteményben olyan részletek és szakaszok is, melyek a többiek közül úgy alaki, mint tartalmi tekintetben előnyösen válnak ki.

Közös vonás gyanánt kell elismernünk e dolgozatok legtöbbször nézve a *szónoki* hangot. Huszonhárom különböző kora és állapotú egyén ravatala felett, mindannyiszor kellő színvonalon álló beszédet és imádságot tartani, nem épen könnyű feladat, kivált ha meggondoljuk, hogy a temetési beszédek és imádságok írására és könyv-nélkülözésére rendszeren igen kevés idővel rendelkezhetik a lelkipásztor. És e részben szerzőnél sok gyakorlottságot, otthoniasságot és eredetiséget tapasztalunk. Nem utánoz

külföldi mintákat; nem fárasztja a gyászalkalom láttára különben is megilletődött hallgatóság figyelmét hosszas okoskodásokkal; nem keresi a pillanatnyi hatás muló dicsőségét: de annál inkább megindítja a résztvevő sziveket, hogy aztán az evangéliom gyógyszer-tárából előhozott üdítő balzsammal gyógyítsa a sajtó sebeket. Ilyen lelkületű lelkipásztor ajkáról megérthetjük aztán, ha azt mondja, miként szereti látni a könyvet a temetésen és azután a hit szelid megnyugvását az arczon, mint a tengeri vihar után a derült eget. Noha azonban a „megható“ az az eszmény, a mely felé törekedett, ezt nem érte el kivétel nélkül mindenütt. Így p. o. a XVI. számú beszéd folyamán, az elhunyt főrangú egyén jellemzése inkább általános, mint különleges jellegű, míg már a XVIII. számú valóban szónoki magaslaton áll s a gyűjtemény egyik legsikerültebb alkatrészének tekinthető. Egyébíránt szerző épen oly gondot fordított az előkelő és köztisztelt urinó felett tartott (XVII. számú) beszédére, melyben a női erények becsét jellemezi, mint a minő hivatásérzettel és lelkipásztori bölcseséggel szólott a tiszteletrre érdemes, egyszerű iparos egyháztagnak (IX. számú), vagy a nemes munkára hivatott, de élete viruló szakán elhunyt törekvő tanuló ifjunak koporsójánál (VI. számú) Sok megkapó és egyuttal vigasztaló, szép hangzású hasonlat s metafora található ugy ez utóbbi, mint az előtte álló (V. számú) elmélkedésben, míg másutt a biblia akkordjai mellett, a magyar nemzeti költészet hangjai is megrezdülnek, p. o. a XX. számú beszédben. A közvetlenség, a mély komolyság és változatos tartalom végig vonul az egész gyűjteményen s szinte sajnáljuk, hogy szerző még több elmetermékét is közhasználatra nem bocsátotta.

Ez elismerésünk mellett azonban nem hallgathatjuk el megjegyzéseinket sem. Ezek részint nyelvi, részint szerkesztési és hitelvi természetűek, részint pedig elnézésből eredhetett sajtóhibákra visszavezethető errátumok. A mi az elsőket illeti, például hozhatjuk fel, hogy „megett“ helyett jobb hangzású „mögött“ (103. l.), viszont „nemestelen“ szokatlan képzésű szó és „kised koporsó“ helyett megfelelőbb ez: „kised koporsója“ (15. l.) Istenről szólva, nem írjuk „te“, hanem „Te“; épen így Jézus az Atyának „Fia“ és nem „fia“ (9. 11. 61. stb. ll.) Szerkesztési szempontból kerülendő imádságban az ilyen értekező hang: „Ha a nincs fogalma ki van zárva még a természet országából is, hogy lehetne annak helye a lelkek örök világában“ (44. l.) Az ilyen leíró és elméletező modor különben — melyet szerzőnél ritkábban észlelünk — az újabb imádsági irodalomban aggasztóan felourjándzott, a mi ellen küzdeni kell. Pusztán klímáx kedvéért nem lehet csak amugy csonkán kiejteni ezt a tételt em: „Meggalt maga a Jézus Krisztus is“ (60. l.) Dogmatikailag pedig a 82. lapon, a második és alsó bekezdés folyamán, nincsen kibékítve az az ellenmondás, mely az isteni gondviselés és a végzet-szerűség okisági törvénye között létezik, a mely kérdésnek taglalására másképen sem alkalmas a gyászalkalom. Sajtóhibának vesszük, de kiigazítandónak tartjuk a 21. lapon ezt: „porba“, e helyett „perbe“; a 61. lapon „Uraim“ helyett „Uram“; a 80. lapon „fövény“ helyett „Fövény“; a 104. lapon „érték“ helyett „érvék“ olvasandó. Mózes anyjának neve (125. l.) semmiesetre sem „Jókhabéd“, hanem „Jókhebed“ (Exod. 6. 20).

Szerző ezen munkáját Balogh Ferencz debreczeni ev. ref. theologiai akad. tanárnak ajánlja „tisztelete és baráti szeretete zálogául“; a befolyó jóvedelmet pedig a debreczeni theol. akadémiái hallgatók önképző társulata-

nak szánta. Ugy ez a körülmény, mint közelebről a munkának belbecse, bizonyára elegendő indokul szolgál mind a bírálói méltánylásra és ajánlásra, mind az érdekelt körök megérdemlett nagyobbmértvű pártfogására.
Debreczen, 1895. ápril 17.

Dr. Erdős József.

Munkácsy Sándor egyh. beszédei. I. kötet. Kiadja: **Bocsor Lajos.** E cím alatt jelent meg egy kötetben 33 predikáció, írva egy ref. pap által, ki Pakson—Tolnai egyházmegye — volt lelkész, s egyszersmind a tolnai egyházmegyének esperese, egyházkerületi tanácsbíró, s ki abban a szerencsés helyzetben volt, hogy évenként 200—300 forintot áldozhatott könyvekre, s így az egyházi küliródalom termékeit is ismerhette, olvashatta, értvén a mívelt európai nyelvek mindegyikét. E sorok írója személyesen volt jelen, mikor az említett Ráth Mórna a — régi vas-tuskóhoz címzett könyvárús boltban egyszerre 287 forint áru könyvet — leginkább angol, francia és német nyelven megjelenteket rendelt meg. Mindezzel csak azt akarom elmondani, hogy ő nem tartozott közénk, az egyszerű ref. papok közé, — kik szűkkörű felfogásunkkal — bár elég gyakorlati tapasztalatunkkal irunk, és hirdetjük az ígét.

Egy ilyen embertől aztán jogunk van sokat várni, követelni. És ő e várakozásnak meg is felelt.

Az a 33 egyh. beszéd — mit kötetében nyújt a kiadó — igazán használható a legmíveltebb városi, mint a legegyszerűbb falusi nép előtt. Nincs ezekben az egyh. beszédekben phrasis, nincs tudomány fitoktatás, egyszerűek azok, mint írójok és elmondójok.

Ezelőtt 20—30 évvel egy régi egyh. beszéd gyűjteményt kaptam én ajándékkul — melyben foglalt egyh. beszédek 1596-ban lettek írva, és elmondva — egy német hercegségi udvari pap által, mint kuriósumot, s régiségi hagyatékot — átolvastam e könyvet s mikor egy egyh. beszéd traktálása közben odajutottam, hol a fünf und zwanzigster áll, — összezsaptam a könyvet, s nem olvastam tovább. Az a német predikáció — és milyen kifejezésekkel? 25 részre volt felosztva, s ha jól emlékszem 12 ívre terjedt. Ezt akkor meghallgatták! most megszöknének tőle!

Nincs ma már birtokomban e könyv, elcsalta, — bocsásd meg e kifejezést nagy szelleme a boldogultnak — tőlem Dobos bátyám.

Ezzel csupán csak azt akartam jelezni, hogy ezeknél az általam ismertetni szándékolt egyházi beszédeknek nincs meg számokkal jelölve az 1. 2. 3. 4. rész.

De ha ez a chablonszerűség nincs is megtartva: észre vesszük, tudjuk, hogy itt most a 2. 3. 4. rész következik.

De ha ez nincs is számokkal kifejezve, meg van bennök az egymásból folyó egymásutániság, s a mi fő, meg van bennök a bibliai hangulat, a jézusi szellem, de nincs bennök a mit majdnem minden egyh. beszéd íróink szoktak használni, az a felesleges hivatkozás a különböző állapotokra.

Legtöbb egyh. beszéd íróink — hatni akarva, — felszokták szólítani a hatalmasokat, a fejedelmeket, hogy ezt, vagy azt így tegyék, s ne másként. Mire való ez? Egy gyülekezetben sincs jelen hatalmas és pláne a fejedelem, minek azért ezeknek utasítást adni, hogy így vagy úgy cselekedjék? Legátus koromban magam is nagy pathossal szerettem elmondani az ilyen üres phrasisokat, s elmondtam, hogy ti hatalmasok, ti fejedelmek, ezt, vagy azt tegyétek. Pedig mindez csak phrasis csak üres szóbeszéd! Abban az egyszerű kálvinista

templomban nincsenek hatalmasok, fejedelmek . . csak egyszerűen jók és rosszak! Mikor tehát azokhoz intézünk szavakat: csak puffogatunk.

Nohát ezekben az e. beszédekben nincs semmi puffogatás! A ki hát a puffogató e. beszédeket szereti, az ezeket ne vegye meg; de a ki a Jézus szellemében irt egyszerű szavakat akar hiveihez intézni, az szerezz meg e füzetet, nem fogja megbánni — pénzét.

Vannak ugyan e füzetben is apró hibák szókötés és szócsín tekintetéből, de ezeket a jóakarát helyrehozhatja.

Ajánlom e füzetet mindazon lelkésztársaim szíves figyelmébe, kik egyszerű, de azért nem culinaris modorban irt predikációkat akarnak olvasni és elmondani. Elmondhatók ezek falun úgy, mint városi közönség előtt. A 190 lapból álló füzet megrendelhető Bocsor Lajos ev. ref. lelkésznel *Tengőd*, p. h. (Tolnamegye) 1 frt 60 kr.-ért.

Vaskalap.

APRÓSÁGOK.

A törvényhozás mindkét házában márczius 30-án lett felolvasva a királyi leirat, melylyel az országgyűlés harmadik ülészaka berekesztve, a negyedik pedig összehívta lett. Bárcsak több eredménnyel járna a következő ülészak, bárcsak szünnének meg a pártoknak egymás elleni torzsalkodásai s méltóságosabb tempóban munkálkodnék legfőbb törvényhozó testületünk s ne szolgáltató a jövőben annyi alkalmat ellenségeink kárörvendező mosolyára!

A debreczeni egyetem ügye, a mint lapunk olvasói tudják, egy lépéssel előbbre haladt, a miről igen természetesen, a „Magyar Állam” is tudomást venni sziveskedik, de egyuttal alkalmul használja fel arra, hogy . . . hogy . . . nem is képzei az olvasó, hogy mire, hát annak a követelésnek hangoztatására, hogy a *budapesti tud. egyetem kálvinista jellege állíttassék vissza*. Az áldozatkésztséget látva, a nevezett lap azt a megjegyzést teszi: Mindez nagyon szép. Semmi kifogásunk ellene. De mit mondana a magyar kálvinista egyház, ha az állam az ő külön kálvinista egyetemükre is rátenné kezét és azt államosítva kivetkőztetné felekezeti jellegéből, a mint ezt, a kálvinistákat vérig sértve, megtette a budapesti tudományegyetemmel. Így jön azután arra a következtetésre, melyet fentebb említettünk, bizonyítékul azt hozva fel, hogy „ez az egyetem tisztán kath. alapítványokból jött létre”.

Még fel se állítottuk egyetemünket, s már is ijjesztgetnek bennünket azzal, hogy az állam reá találja tenni kezét! A „Magyar Állam” is olyannak gondolja a magyar államot, mint a minőnek egykor Ibrahim nagyvezér festé le Zápolya János követe Laski előtt a török hatalmat: Körmeink, atyafiak, élesebbek a sólyoméinál. A mire kezünket teszszük, az kezeinkben marad, hanem ha elvágják ujjainkat.”

A kálvinista körök gomba módra szaporodnak az országban. Hogy olvasóink képzzel birjanak arról a sok hűhóról, melylyel az ilyen alakulás jár, egyről, „a mely a kedvezőtlen időjárás daczára is impozánsan sikerült” referálunk mi is. Harangzugás, taraczk-durránások és ájtatos ének szólása mellett, a helybeli zenekar által kísérvé, fedetlen fővel, óriási néptömeg körmenetileg szüz Mária zászlaja és nemzeti lobogó alatt vonult le a felső templomból az alsóba, szól a tudósítás, hogy

az a kör „Veni sanctején“ részt vehessen. A zenekar működése és az elnök megnyitó beszéde után következett a titkári jelentés, melyet N. N. „Ne féljünk“ című lelkesítő szavai követték, miközben gr. Zichy Nándor nevének említésénél többszörös harsány éljenzés hangzott fel. stb. stb.

Igen érdekes megtudni, hogy az ilyen körök tisztviselőit honnan verbuválják össze. Az előbbi megalakult kör tisztikara például „így néz ki“. Elnök: A. A. *esperes*. Alelnök: B. B. *plébános*. Titkár: C. C. *segéd-lelkész*. Könyvtárnok: D. D. *orgonamester*. Ügyvéd: E. E. ügyvéd, — a harangozó csak nem lehet. A plébánia bizalmi állásokba, a többinek azután az a szerepe, hogy intelligens elemei így kerülnek a megfelelő körmenetileg vonuljon a zászlók alatt s durrogtassa a tarazkokat.

A prágai érsek római utjának eredménye még sincs kellő világlatba helyezve. Ugy látszik az egymást kergető ellenmondó hírekből, hogy a csalhatatlan pápa még nem foglalt biztos állást a keresztyén-szocializmus széles mezején.

A pozsonyi kórháztemplomban egy jezsuita páter predikációt mondott, melyről azt írják, hogy szenszációt keltett. Párhuzamot vont a Pilátus korabeli római és a mai viszonyok között. Azt mondá, hogy mint akkor, most is e jelszó alatt harcolnak: Hatalom a jog helyett. A kath. keresztyén azonban nem hajol meg ezen jelszó előtt; nem a hatalomnak, hanem istennek engedelmeskedik. Mihelyt másképp cselekszik, megszűnik katolikus lenni. A pozsonyi Kraxelhuberek bizonyosan nagyokat bölintgattak ennek a különben régi nótának hallására. A hallgatóság közül valakit még ki is prédikált a főtiszteleendő úr, mert így beszélt: Itt is van egy Pilátus, a kinek nevét nem ejtem ki. Mi más várhat erre, mint a jól befűtött pokol. De a közönség nem bírta kitalálni, ki ez a modern Pilátus, *sokan voltak a templomban*. Hát bizony czifra czégér alatt is árulnak hamis bort, a mint magát Janus Philaletus Hydropolitanus kifejezi 1662. évben megjelent munkájában, melyet ezen cím alatt bocsátott ki: Egy Pozsonyból repült huholó bagoly-nak megmellyesztése. Ezt a „megmellyesztést“ ezuttal maga a rend bécsi főnöke végezte volna el, a ki egy pozsonyi laphoz beküldött nyilatkozata szerint, a pátért ezért a beszédért elmozdította állásából s hogy a téves nézeteknek elejét vegye, kijelenté azt is, mikép a predikálás ilyen módja a társaság felsőbbjeinek rosszaságát vonta maga után. Higgyük el hogy így van; maholnap még a jezsuiták szabadabbelvűek lesznek — a szekuláris papságnál.

Utolsó konventi gyűlésünkön előfordult egy elkészt — elkeresztelési ügy is. Az illetékes hatóság a kath. lelkészt bírságra ítélte ugyan, de a ref. lelkész az anyakönyvi kivonatot még a belügyminiszterhez intézett fölterjesztésre sem tudta megkapni. Panaszával tehát a konventhez fordult. A konvent azonban úgy határozott, hogy — semmit sem határozott, miután az új egyházpolitikai törvények már legközelebb életbe lépnek, tehát újabb intézkedést tenni elkeresztelési ügyben felesleges. Mikor a huszár a székely asszony borvizes korsójából nagyot huzott, megcsalódva e szavakkal adta vissza azt: Sem nem bor ez, sem nem víz ez kedves hugom, *csak úgy kinlódik*. Ennek a határozatnak „indító oka“ is, úgy látszik, hogy csak amolyan — kinlódás.

Berlinben egy röpirat jelent meg német nyelven, mely a magyarországi kath. néppárt történetét adja elő. Az állam és egyház között még pár év előtt fennállott békének okát a röpirat szerzője abban az egyszerű tényben látja, hogy mindaddig a magyar állam a kath. egyháztól semmi áldozatot nem kívánt.

Ez már azután vakmerő gyanúsítás, hát nem hallott a szerző semmit arról, hogy az egész küzdelem „a kath. dogma megsértése“ hangzatos czégére alatt folyik?!

Katonai körök is kezdik belátni, hogy az önkéntesekre rótt második szolgálati évről szóló törvény tarthatatlan. A második év föltétlen törlése iránti kívánságom mindinkább átalánossá válik. Bercsényiről van feljegyezve, hogy a nagyszombati egyetemnek erővel katonákká felcsapni akaró ifjuságát e szókkal kergette vissza a tantermekbe: Csak tanuljatok tovább, így szolgálhatjátok majd egykor hasznosabban hazátokat! Bártfa városának pedig a szomorú 1710. évben megparancsolá, hogy tüstént szállásoltassa ki a katonaságot az iskolából, mert az az ifjuság szellemi előmenetelére szánt épület. Bezzeg másképp gondolkodnak ma a katonaszkodásból is sportot üzö köreink.

A Bismarck herceg tiszteletére Friedrichsruheban rendezett ünnepélynek egyik fénypontját képezte a felsőbb porosz iskolák tanárainak fogadása. Bismarck udvariasan úgy fejezte ki magát, hogy az a megtiszteltetés, hogy a porosz tanárok képviselőit magánál láthatja, egy újabb láncszem a kitüntetések sorozatában, melyekben őt részesítették. Mikor válaszában a végrehajtott nemzeti nagy munkára visszatekint e szavakkal él: a tanítók munkája nélkül, melylyel derék ifju nemzedékeket neveltek, semmit sem lehetett volna elérni. A felsőbb tanintézetek tanárainak önfeláldozó munkásságát beszédében még egyszer kiemelés. Valamiféle régi stylusu ujságíró elmondhatná erre, hogy: Ehhez sem kell kommentár!

Bánffy Dezső báró, miniszterelnök meglátogatta Agliardi muncziust Bécsben. A leszivárgó hírek szerint a miniszterelnök őszinteségével meglepte a nuncziust s meggyőzte volna őt arról, hogy a kath. néppárt vezéreinek féktelen izgatása a kath. egyháznak nem válik hasznára. A nunczius Esztergomban látogatást is tett az ünnepek alatt; mi volt ennek czélja, azt a közel jövőben megtudjuk.

Ha mai napság valamely főrendiházi tag elhalálozik, a hűséges referensek rögtön utánna teszik: egy *igen* vagy *nem* szavazattal kevesebb! Kövessük mi is őket, s jelentsük Schopper György rozsnyói kath. püspök halálát s ezzel azt is, hogy egy *nem* szavazattal kevesebb lett lordjaink házában. Az ultramontán tábor kitünősége tehát befejezte földi pályáját! A főrendiház utóbbi tárgyalásain betegsége daczára még részt vett s úgy a vallás szabad gyakorlatára mint a receptzióra vonatkozó javaslatok ellen hűségesen leszavazott; de tüdőgyuladással ment vissza székhelyére s pár nap mulva, 77 éves korában elhalálozott.

Jótékonyságát dicsérik; de türelmetlensége s szenvedélyessége miatt mi csak hidegen állhatunk meg ravatalánál. Nem mondhatunk róla mást, mit Deák Ferencz mondott róla az 1873. évi június 23-iki képviselőházi ülésen: „Schopperek nélkül megél a világ.“ Kívánjuk annak, a ki egész életében ellensége volt a

szerinte „zsidó“ liberalizmusnak: az örök világosság fényeskedjék neki!

Azt mondják, hogy a pápa bizonyos instrukciókat küldött a bécsi nunciushoz a keresztyén szocialista egyesületek ügyére vonatkozólag. Az utasítás ötödik pontját diplomatikus rugékonysága miatt el nem hallgathatjuk. Ez a pont így hangzik: a zsidók elleni igaztásokban kerüljenek minden kihágást és erőszakot. Kath. exegesissel tehát e thesisben nincs rosszalva, sőt meg van engedve a zsidók elleni izgatás, csak a kihágás és erőszak van elítélve, igen természetesen, mert hiszen ez esetben kész volna az állami hatalommal való összeközösítés. Tehát: suaviter in modo, fortiter in re. Vak a ki nem látja!

Egy budapesti politikai napi lapnak „Néma harangok“ című közleményéből vesszük ki e pár sort: Ma éjszaka nagy utra indulnak a megszentelt harangok; ma éjjel titkos szózat hívására felkerekedik valamennyi s kiszálva a végetlen ürességbe, szellemkarokon indul a szent városba, Péter apostol utódjának a székhelyére.“

A hazai modern radikál-liberalis sajtó jellemzésére talán ennyi is elég. Egy másik lap pedig, már csak a főszerkesztője vallására való figyelemből is megtehetné volna, hogy ha már gyönyörködve írja le a budapesti kath. templomok szent sírjait, megemlékezik egyúttal a prot. egyházak istentiszteletéről is. Többször fejeztük már ki, hogy a prot. egyház több figyelmet érdemelne a protestáns vallású főszerkesztők által vezetett hirlapoktól, — de hát vakoknak hiába beszélni — a színek pompájáról!

Milyen egyoldaluan vannak a pápai körök informálva fontos kérdésekben is, arra csattanós például szolgál a pápának újabb sikertelen lépése a kath. és az anglikán egyházaknak egymással való egyesítése körül. Irják, hogy nagy feltűnést keltett a vatikánban a canterbury érsek levele, a mely a célbavett egyesítés ellen tiltakozik. E tárgyban a pápa új encziklikát akar kibocsátani nagy zavara között.

Mióta a pápa megszűnt világi hatalom lenni, úgy látszik, hogy a szellemi élet terén való foglalatással igyekszik a veszteséget kárpótlást nyerni, csak hogy „a ki sokat markol, keveset fog“ példabeszéd igazsága ő kath. szentségén is sokszor beteljesedik.

A protestáns tanárkarnak ötven tagból álló küldöttsége tisztelgett nagycsütörtökön grf. Csáky Albin volt kultuszminiszternél, hogy megköszönje neki a nyugdíjügyben tanúsított hathatós támogatását. A küldöttség vezetője Vámosy Mihály, a budapesti ref. főgymnasium igazgatója volt, a ki lelkes szavak kíséretében nyújtotta át azt a díszalbumot, melyben a magokat halára lekötöztetett tanárok sajátkezű aláírásai vannak. A liberalis gondolkozású gróf válaszában kijelenté, hogy a tanárok ezen megemlékezését nagy örömmel fogadja s az albumot becses ereklyeként fogja megőrizni.

Ansziában egy kath. püspök e napokban szigorúan megtiltotta, hogy a papok a szószékről, az egyházi hivatalokban, predikációkban s egyéb szent helyeken izgassanak s ez által veszélyeztessék a papi méltóságot. Mikor fogunk a mi „hazafias“ római főpapjainknak hasonló hangu pásztor leveleiről szólhatni! Majd ha a „Sz. István országa“ kath. főpapjainak a „rosszul informált bibornok államtitkár“ Rampolla, megadja erre nagy kegyesen az engedelmet.

B. D.

KÜLÖNFÉLÉK.

— **Rövid hírek.** A szilágyi csehii egyház Benkő Albertet egyhangulag választotta meg lelkészéül. — A tavaszi egyházkerületi közgyűlés május 7-ik napján lesz. — A múlt évi országos tanszerkiállítás igazgatósága a rendező nagybizottság határozata folytán lapunk szerkesztőségéhez köszönő iratot intézett a közreműködésért. — A Bernáth Flóra és Márk Endre által nagy elismerést érdemlő nemes buzgalommal rendezett hangverseny tiszta jövedelméből az egyetem javára 1061 korona és 48 fillér számoltatott át a főiskola pénztárába.

— A főiskolai tápintézet felügyelő tanárául az 1895—1898 évekre a főiskolai közös tanárkari gyűlés a főiskolai gazdasági tanács utján az egyházkerületi közgyűlésnek Elek Lajos főgymn. tanártársunkat hozta ajánlatba, ki e megbecsülhetetlen jótékony intézménynek nem csak szervezője, de fennállása, az 1888/9-ik tanév óta hűséges gondviselője is volt.

— **Megjelent „Dr. Berzeviczy Albert és a debreczeni egyetem“** cím alatt külön füzetben is dr. Öreg Jánosnak lapunk ez évi folyamában vezércikk-sorozat gyanánt kiadott nagyérdékű tanulmánya, melyet püspöki hivatalunk fog szétküldeni főként egyházkerületünk egyházi és tanügyi hatóságaihoz, hogy ezzel is ébren tartsa azt a nagy mozgalmat, mely végcéljául a debreczeni főiskolának egyetemi rangra emelését tűzte ki. A nagy érdeket szolgáló röpiratot ajánljuk olvasóink figyelmébe.

— A debreczeni torna-verseny határidejét június 3-dik napja helyett május 27-ik, rossz idő esetére 28-ik napjára tűzte ki a vallás- és közoktatásügyi miniszterium a rendező nagybizottság felterjesztésében kifejtett indokok folytán. Az előkészületek, albizottsági munkálatok javában folynak, s teljesen remélhetjük, hogy a versenyző ifjak szíves vendégszeretettel találkoznak városunkban. E tornaversenyben a kassai, szegedi és debreczeni tanterületek középiskolái vesznek részt; az egyes iskolák jelentkezései e hó 28-ik napjáig beküldendők.

— A „Magyar Paedagogiai Társaság“ márczius hó 16-án tartott ülésében Csengeri János a Társaság havi folyóiratának f. szerkesztője a görög-pótló tanterv reformjáról felolvasást tartott, melyben a kérdéssel behatóan foglalkozván, végül a következő tétéleket ajánlotta elfogadásra a Társaságnak: 1. Mondja ki a paed. társaság, hogy a gymnasiumi irodalmi tanításnak a görög-pótló tárgyak behozatala által előállott kétfélesége s ennél fogva egyenlensége nem helyesíthető s ezért 2. tekintve a görög-pótló irodalmi tárgyaknak a középiskola által nyújtandó általános műveltség szempontjából szükséges voltát, azokat minden tanulóra kiterjesztendőnek tartja. 3. A görög-pótló irodalmi tanításhoz fűződő szabadkézi és ábrázoló mértani rajzot színlén lehetőleg általánossá kívánja tenni; az elsőt mint rendkívüli tárgyat, az utóbbit, mint a közös tanítás feldolgozandó anyagát. 4. A görög nyelv tanulása alól felmentettek számára modern nyelv tanfolyamot kíván berendeztetni a francia nyelv elajátítása céljából. az 1890. XXX. t.-cikkeknek revisió alá vételét a közoktatásügyi kormány sürgetőleg kérelmezni fogja. Eddig vannak a tétélek, melyek, mint a felolvasás konkluziói, jellemző világításban tárják elénk a kísérletezés számára vehető görög-pótló tanfolyam eddigi sorsát. Nekünk úgy tetszik (főként a 2-ik tétel olvasásakor), mintha előbb utóbb Kolombus sorsára jutnánk, ki az indiai ut helyett — sok küzdelem árán ugyan s különösen nem is szándékosan — felfedezte Amerikát. . .

— **Micsoda vonalok közt mozog** katolikus atyánkfiai érzelm-világa, ennek illusztrálására minden kommentár nélkül ide szedetjük a „Religió“ című lap idei április 3-iki 27-ik számának a következő szellemeskedését: „A „pléhbános“ ur. Hajóson (Pestmegye) meglepően valósulnak a haza bölcsének, Deák Ferencznek intencziói, de meg nagy Széchenyinek sejtelméi is, amennyiben egy minap volt előkelő zsidóesküvön a rabbinusra türelmetlenül várakozó násznép kötelékéből kiválóan, oda szól egyik előkelőség körösztény polgártársához: mindjárt jön a mi „pléhbánosunk“! Ime közeledés, beolvadási vizketeg első sorban protestáns atyafiainkhoz, kiknél a szuperintendensek már „püspökök“ — itt meg a rabbinus immáron „pléhbános.“ — Most már csak arra vagyunk kíváncsiak, hajlandó lesz-e a szabadelvű magas kormány a szőnyegen lévő tvjavaslatot az ilyszerű czimreczeczcióval is kiegyesíteni. Talán Haas és Deutsch megpróbálják ezt is hazafiságukkal kiérdemelni!?”

— **Ujfalusi Ujfalusy Sándor** cs. és kir. kamarás, Szatmárvármegye és Szatmár szab. kir. város főispánja, a Lipót-rend, a Vaskorona-rend és porosz Johanita-rend lovagja, a nagybányai ev. ref. egyházmegye főgondnoka, Nagy-Bánya és Nagy-Károly városok díszpolgára élete 51-ik, boldog házassága 27-ik évében, hosszas szenvedés után, ápril hó 12-én délután 3 órakor elhunyt s Remetemezőn az ottani sírboltban az evang. ref. egyház szertartása szerint eltemettetett. Temetése a legnagyobb részvét nyilvánítása mellett történt. Százon felül nyilváníták a távoli vidékről meg nem jelenhetők sürgönyileg részvétüket, — a barátok, rokonok és testületek 70—80 koszorút helyeztek a megboldogult jeles férfiú koporsójára. Ravatala felett Sátor Dávid színerváralljai lelkész mondott a család kívánatahoz képest igen rövid, szép imát; ezután Szatmármegye alispánja vett tőle bucsut a megye, majd Hérmán Mihály, Szatmár város főügyésze, a város nevében. Végre a legnagyobb enyhülést szerezte a fájó szíveknek a Máté-Szalkáról és vidékéről megjelenő 70—80 számú küldöttség remek búcsú-szava, melyből a szeretet, a ragaszkodás érzete tűnt elő a polgártársak részéről, kik közt a boldogult született és nevedett. Daczára a husvéti ünnepnek, számosan megjelentek a vidéki ref. lelkészek az elhunyt nagyérdemű gondnok koporsójánál, az esperes élén a n.-bányai, szatmári, krassói s több más ev. ref. lelkészek. Őszinte részvétünk kifejezése mellett a gyászoló nagy kiterjedésű családnak vigasztalást, a boldogultnak poraira pedig áldást és békét kívánunk!

— **Kiigazításul.** Mult számunkban a „Falusi levelek“ szövegéből a 182. lapon, a 2-ik hasáb 2-ik bekezdésében a 10-ik sorban ezen szó után: *alap van* kimaradtak a következők: „az évi tőke szaporodás 35 ezer forint, ha ebből az ezután elmaradó évi államsegélyt és rendes tagdíjakat levonjuk is legalább 10 ezer forint marad s ezen összeget gondoltam én“ stb.

Szerkesztői üzenetek.

K. L. M—cs. Hozzánk eljuttatott cikkében az állami népiskolai tanterv, s előző feltételül a népisk. törvény revíziójának szükséges voltáról értekezik. Bármennyire méltányoljuk is hazafias szempontokból felhozott okait, melyekkel e revízió sürgető voltát támogatja: Lapunknak, mint a felekezeti autonomia egyik szószólójának, nem lehet feladata a népisk. tanterv belkörü megállapítására s tanítóink képzésére fennálló százados jogaink megszüntetését sürgetni. A magyar református egyház nem vonakodott ugyan soha az áldozathozataltól, valahányszor azt a haza közjára kívánta, minek legközelebbi fényes példája az egyházpoltikai törvényekkel és törvényjavaslatokkal szemben tanúsított magatartása: de hogy jogaink elvételét, a melyekkel mi vissza soha sem élünk, mi magunk sürgessük, — az mégsem tartozhatik feladatunkhoz. Méltányosan és

tárgyilagosan gondolkozva, azt sem róhatná fel velünk szemben a világ felekezeti elfogultságnak, ha azt kívánók, hogy a magyar református egyházat már egyszer valahára a hazafiatlan felekezetek vagy nemzetiségektől megkülönböztetnek, s azok kétes eredményű megrendszabályozásának ne mi adnók meg mindig az árát. Különböztetés is a tanterv revíziójánál felemlített kifogásai egyházkerületi tantervünkre kevésbé illik, mint az államra; a mi tantervünk ugyanis az osztatlan és osztott iskolák között különbséget tesz; a történet- és földrajzra nézve eltérő beosztásunk az állami tantervvel szemben, alighanem a cikkíró kívánságához közeledik. Tanítóképezdénk pedig — minden hiányai mellett is — a lényegben nem állanak hátrább az állami intézeteknél. Ily körülmények közt megbocsát cikkíró, ha jelen dolgozatát rendelkezésére bocsátjuk, s arra kérjük, hogy időnként tapasztalatai tárházából, más irányú tanügyi dolgozatokkal szíveskedjék felkeresni. — **Ö-n. jegy alatt** „Jövő“ című közleményt tettünk. Levélben szeretnénk reá válaszolni, de a beküldő, miutau nevét nem írta alá, ismeretlen előttünk. Kérjük a címét. — **Az egyházmegyei** közgyűlésekről szíves tudósítást kérünk és remélünk t. munkatársainktól. — **D. J. úrnak N-B-ny.** A tiszteletpéldányt küldjük. Kérjük szíves munkálkodását.

TARTALOM-JEGYZÉK: A római katolikus egyház isteni kinyilatkoztatásán alapul-e? Nagy Sándor. — Tárca: Úti emlékek. Sinka Sándor. — Tanügy: Tanulmányi utambóli Joó István. — Közéletünk: Az országos ev. ref. lelkész özevgy-árva gyámintézet alapszabálytervezete. — Kivonat a bereg. ev. ref. egyházmegyei közgyűlése jegyzőkönyvéből. — Iróadalom. — Apróságok. B. D. — Különfélék. — Szerkesztői üzenetek. — Hirdetések.

Felelős szerkesztő és laptulajdonos:

Dr. BACZONI LAJOS.

Pályázat

a beregi egyházmegyében a daróczi lelkészi állomásra.

A jövedelem értéke, 36 katasztrális hold föld használatát is beleszámítva 605 frt.

Az állomást az 1896. évi ápril havának elején lehet elfoglalni.

A pályázati kérvények és okmányok folyó 1895. év május 19 (tizenkilenc) napjáig *Sütő Kálmán* esperes czime alatt Munkácsra küldendők.

Kelt Debreczen, 1895. április hó.

KISS ÁRON
püspök.

Pályázat

az államilag segélyezett géberjéni ev. ref. tanítóságra.

Fizetése: egy szoba, konyha és pitvarból álló lakás; 160 □ öl udvar és kerttel. Az állampénztárból 160 frt. Minden növendéktől egy forint s 2 véka csős tengeri per. 40 kr. = 90 frt. 10 köbméter kemény tűzifa beszállítva = 30 frt. Tíz köből tiszta rostált búza = 60 frt. 10 frt. készpénz. Stóla 6 frt. = 357 forint. Kötelessége a VI osztályúvá fejlesztendő vegyes iskola növendékeinek tanítása, kántori szolgálat, temetés.

Pályázati határidő 1895. május 15. Kérvények a géberjéni lelkészi hivatalhoz (u. p. Györgytelek) adandók. Ev. ref. vallású okleveles tanítók pályázhatnak. Állomás augusztus 20-dikán elfoglalandó.

Vetés, 1895. ápril 8.

Szarka Boldizsár,
esperes.